

Streszczenie

Przedmiotem rozprawy doktorskiej pt.: *Digital Storytelling: Opowiadanie Lublina* w multimedialnych projektach Ośrodka „Brama Grodzka – Teatr NN” jest przegląd oraz kulturoznawczy namysł nad specyfiką działań podejmowanych przez wspomnianą lubelską instytucję kulturalno-oświatową na przestrzeni ostatnich trzech dekad, w ramach promowania i upowszechniania historii tego miasta z naciskiem na Zagładę lubelskich Żydów, za pomocą nowomiedialnych środków wyrazu, takich jak np. *Digital Storytelling*.

Tytułowy „*Digital Storytelling*” to w wolnym tłumaczeniu „cyfrowa narracja”, czyli opowiadanie szeroko rozumianych historii poprzez nowe technologie, wśród których najważniejszą jest globalna sieć wymiany danych, znana powszechnie jako internet. Zagadnienie niesłychanie szerokie, interdyscyplinarne, wymagające fachowej wiedzy zaczerpniętej z wielu odległych od siebie dziedzin lub współpracy wielu ich specjalistów lub pasjonatów. Wielu z nich pracuje, lub współpracowało z Ośrodkiem, czego efektem są liczne przedsięwzięcia realizowane lokalnie i w przestrzeni fizycznej, ale również w sieci.

Zarówno w tytule, jak i konsekwentnie w całej pracy posługuję się pojęciami narracji, opowiadania, snucia opowieści, historii, bajania, gawędy oraz przede wszystkim *storytellingu*. Należy jednak pamiętać, że słowo „narracja” jest pojęciem z kategorii metapojęć i dotyczy wielu aspektów aktywności społecznej i kulturowej.

Głównym celem rozprawy było przeprowadzenie nomotetycznego badania ogólnego kontekstu oraz idiograficznej analizy poszczególnych działań intermedialnych Teatru NN, a następnie dokonanie ich holistycznego opisu w kontekście współczesnych założeń psychologicznych, socjologicznych, filozoficznych, ale również kulturoznawczych i medioznawczych. Z tego względu można przyjąć, że praca ma charakter teoretyczno-empiryczny. Przedstawione w ten sposób rozległe fenomeny kulturowe zostały następnie zilustrowane wybranymi przykładami z działań Ośrodka „Brama Grodzka – Teatr NN”, ale również innych artystów i instytucji z całego świata.

Realizacja powyższych celów nastąpiła za pomocą metod jakościowych zastosowanych w działaniu, dzięki którym czemu można poczynić empiryczne studium przypadku w zasadzie każdego z wytworów kultury, również tej cyfrowej. Następnie za ich pomocą, stosując obserwację uczestniczącą (podczas wolontariatu odbytego w Ośrodku „Brama Grodzka – Teatr NN” na przełomie lipca i sierpnia 2016 r.), a także wywiady pogłębione z pracownikami Ośrodka oraz przegląd wraz z analizą porównawczą

powszechnie dostępnych materiałów multimedialnych i bibliografii przedmiotu, udało się zgromadzić wiedzę umożliwiającą wyciągnięcie wniosków, przedstawionych w ostatnim rozdziale dysertacji. Wśród metod i zarazem przedmiotu badań znalazły się wreszcie kategorie pamięci i narracji.

Niniejsza rozprawa doktorska składa się z czterech rozdziałów, poprzedzonych wprowadzeniem oraz zwieńczonych wnioskami wysnutymi na podstawie analizy zebranego materiału badawczego.

Rozdział I ma charakter eksploracyjny i przedstawia wyniki systematycznego przeglądu literatury prezentującej specyfikę współczesnej kultury, w celu doprecyzowania używanej w pracy terminologii, zwłaszcza nowych pojęć i zjawisk. W rozdziale korzystam przede wszystkim z opracowań monograficznych z zakresu szeroko pojętej komunikacji i teorii obrazu, filozofii klasycznej i postklasycznej (m.in. technoestetyka), psychologii, socjologii, historii historiografii, a wreszcie również narratologii transmedialnej. Na tej podbudowie teoretycznej przedstawiam założenia nowych dziedzin takich jak historia cyfrowa, czy szerzej humanistyka cyfrowa, które w ostatnich latach święcą sukcesy na całym świecie. Ze względu na uniwersalność przedstawionych w tym rozdziale zjawisk, korzystano głównie z literatury polskojęzycznej oraz tłumaczeń prac autorstwa badaczy zagranicznych.

Przedmiotem Rozdziału II są zagadnienia związane z historią oraz wielopłaszczyznową działalnością Ośrodka „Brama Grodzka – Teatr NN”, poczynając od jego początków jako formacji teatralnej (z uwzględnieniem najważniejszych spektakli z tamtego okresu), poprzez działalność wydawniczą, animację kultury lokalnej, archiwizację materiałów historycznych na inicjatywach w przestrzeni miasta skończywszy. Nieodłącznym elementem kształtującym tożsamość i kierującym działalność Ośrodka jest budynek lubelskiej Bramy Grodzkiej oraz historia tego miasta i jego mieszkańców, ze szczególnym naciskiem na historię Żydów przed, podczas i po likwidacji tamtejszego getta przez niemieckiego okupanta w trakcie II wojny światowej.

Rozdział III poświęcony jest multimedialnym narracjom lub cyfrowym formom opowiadania historii o zróżnicowanym stopniu interaktywności, znanym szerzej we współczesnym dyskursie jako Digital Storytelling. Jeśli chodzi o Ośrodek „Brama Grodzka – Teatr NN” to realizacje, które można by określić mianem Digital Storytellingu powstają w dziale Laboratorium Nowe Narracje. Formalnie zaczęło ono funkcjonować w strukturze

Ośrodka w 2009 roku, lecz digitalizację i cyfrową archiwizację zasobów zapoczątkowano tam dwie dekady wcześniej. Stały dostęp do internetu instytucja uzyskała w 1997 r., zaś rok później powstała pierwsza strona internetowa, zajmująca się głównie promowaniem lokalnych inicjatyw kulturalnych i artystycznych. Od tamtej pory zasoby cyfrowe gromadzone w specjalnie do tego celu przeznaczonych bazach danych sukcesywnie rosną, a na stronie Ośrodka pojawiają się kolejne nowatorskie multimedialne opowieści na temat miasta Lublina i historii jego mieszkańców w wielu różnych aspektach i dziedzinach.

Rozdział IV rozpoczyna się od redefinicji terminu dyskursu w kontekście narracji i *digital storytelling*. Koncentruje się on również na różnych formach recepcji nowomiedialnych praktyk narracyjnych, które dzięki publikowaniu ich w internecie zyskały nieosiągalny nigdy wcześniej zasięg i możliwość dotarcia do niezliczonego grona odbiorców, uniezależniając tym samym przekazywaną treść od przestrzeni (miejsca, regionu, odległości) i czasu. Zagłębiając się w fenomen tak ujętego *digital storytelling*, odwołuję się do przykładów realizowanych w Polsce i na świecie, ale przede wszystkim dostępnych na stronach Ośrodka „Brama Grodzka – Teatr NN” i dotyczących historii Żydów oraz dziedzictwa kulturowego Lublina. Wśród nich warto wspomnieć chociażby o cyfrowych makietach miasta i modelach 3D; historii mówionej pozyskiwanej od Świadków Historii i udostępnianej w formie nagrań wideo, audio i przeszukiwalnej transkrypcji tekstowej; interaktywnych mapach realizowanych w systemie HGIS, czy trasach zaaranżowanych w podziemiach lubelskiego rynku, tuż pod budynkami tamtejszych kamienic, w których podziwiać można audiowizualne, multisensoryczne widowisko, dotyczące historii miasta oraz ważnych dla niego wydarzeń i osób.

Pracę podsumowuje zakończenie, w którym pojawia się zaproponowany przeze mnie neologizm „digistoria” oraz wykaz wykorzystanej w rozprawie bibliografii.